

EUROOPA LIIDU MAJANDUSPOLIITIKA 2010. AASTA II KVARTALIS

30. juuli 2010

Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete, finantsvahenduse ja õiguseksperdid

Majanduspoliitika

Euroopa Keskpannga ja Euroopa Komisjoni lähenemisaruanded

Eesti jaoks oli 2010. aasta teises kvartalis kõige olulisem Euroopa Liidu majandus- ja rahapoliitika sündmus Euroopa Keskpannga ja Euroopa Komisjoni **korraliste lähenemisaruannete avalikustamine 12. mail**. Nendes hinnati üheksa ELi riigi (Bulgaaria, Eesti, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Rumeenia, Tšehhi ja Ungari) valmisolekut euro kasutuselevõtuks. Euro kasutuselevõtu kriteeriumid hõlmavad nelja stabiilsuse tagamisele suunatud tingimust: valitsussektori eelarveseisund, hinnastabiilsus, vahetuskursi stabiilsus ja pikaajaliste intressimäärade ühtlustumine euroala intressimääradega. Need tingimused peavad olema jätkusuutlikul viisil täidetud. Samuti peavad riikide rahandust käsitlevad õigusaktid olema kooskõlas ELi asutamislepinguga. Euroopa Komisjoni hinnangul **vastas Eesti euro kasutuselevõtu nõuetele** ning nõukogule tehti ettepanek lubada Eestil euro kasutusele võtta. Eesti vastuvõtmise euroalasse kiitis heaks ka 17. juunil kohtunud Euroopa Ülemkogu.

Kreeka eelarveprobleemid ja Euroopa pankade tugevusanalüüsid

Euroopa Liidu poliitikamaastikku ja finantsturge raputas esimesel poolaastal **Kreeka eelarveprobleemide järsk eskaleerumine**. Ülemaailmne majanduskriis, aga ka Kreeka eelarvekriis, töid välja ELi eelarve- ja majanduspoliitika koordineerimise puudujäägid ning euroala riikidele mõeldud kriisimehhanismide puudumise. Kreeka kriisi leevendamiseks toimus 9. mail ELi rahandusministrite erakorraline kohtumine, kus **lepiti kokku Euroopa finantsstabiilsuse mehhanismi loomises**. Euroopa Komisjon võib laenata liikmesriikidele kuni 60 miljardit eurot ja euroala liikmesriigid loovad eraldi fondi, mille kaudu võivad nad laenu võtta veel kuni 440 miljardit eurot. Abipaketti täiendab Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) panus, mis ulatub 250 miljardi euronini. Seega on abipaketi kogumaht 750 miljardit eurot.

Majandus- ja eelarvepoliitika kooskõla tõhustamine

Eespool toodud põhjustel oli Euroopa Liidus II kvartalis oluline teema **majanduspoliitika koordineerimine**. Eelarve- ja majanduspoliitika koordineerimise raamistiku täiustamise kallal hakkas Euroopa Komisjoni kõrval töötama ka Euroopa Ülemkogu poolt märtsis ellu kutsutud **rakkerühm Euroopa Ülemkogu presidendi Herman van Rompuy juhtimisel**. Rakkerühma töö rõhuasetus on Euroopa Liidu kriisihaldusraamistiku väljatöötamisel.

Euroopa Komisjon esitas enda ettepanekud majanduspoliitika koordineerimise tugevdamise kohta 12. mail avaldatud teatises ja täpsustas neid 30. juuni teatises. Komisjon pakub välja kolme tüüpi meetmeid majanduspoliitika paremaks koordineerimiseks ja üleliigse eelarvedefitsiidi probleemi ennetamiseks tulevikus. Esiteks soovib komisjon tuua stabiilsuse ja kasvu pakti protsessi varasemaks (nn Euroopa semestri loomine), et Euroopa Liidu suunised oleksid liikmesriikidele teada juba riigieelarve kooskõlastamise ajal. Samuti on kavas laiendada stabiilsuse ja kasvu pakti võlatasemete ning -arengu arvestamisele ning tugevdada sanktsioone reeglite mittetäitmise korral. Teiseks soovib komisjon välja töötada liikmesriikide finantssektori tasakaalustamatuse jälgimise ja vajaduse korral sekkumise korra. Kolmandaks kavatses Euroopa Komisjon välja töötada konkreetse euroala riikide abistamise korra. Komisjoni raamistik seab kõrgendatud järelevalve alla jooksevkonto puudujäägiga ja kõrgema inflatsiooniga riigid.

Euroopa Ülemkogu president Herman van **Rompuy rakkerühma eesmärgid** on eelarvedistsipliini tugevdamine stabiilsuse ja kasvu pakti raamistikus, liikmesriikidele võrdsete majandusarengu võimaluste tagamine ning kriisiaegse toetusmehhanismi loomine. Samuti plaanitakse välja töötada majanduspoliitika juhtimise viis, mis oleks paindlik ja kus ELi institutsioonide sekkumine oleks vajaduse korral kiirem ja tõhusam. Lõplike seisukohtadeni loodetakse jõuda oktoobrikuiseks ülemkoguks. Esialgu on kokku lepitud ülemäärase eelarve puudujäägi menetluse algatamises ka riikides, kelle võlatase ületab 60% SKPst. Nii nagu Euroopa Komisjongi, toetab rakkerühm makrojärelevalve tugevdamist ja majandusliku tasakaalustamatuse vähendamist ning sanktsioonide tugevdamist stabiilsuse ja kasvu pakti reeglite rikkumisel.

Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus

Stabiilsuse ja kasvu pakti protsessi tugevdamine on äärmiselt vajalik, sest kokku on põhjalikuma jälgimise all ehk **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kaasatud 24 liikmesriiki** 27st (v.a Eesti, Luksemburg ja Rootsi). Nende riikide eelarvepuudujäägid ületavad nii käesoleval kui ka järgmisel aastal kontrollväärtuse 3% SKPst. Euroala riikidest on sel aastal suurim eelarvepuudujääk Iirimaa (11,7% SKPst), Kreekal (8,1%) ja Hispaanial (9,8%).

Komisjoni kevadprognoos

Komisjoni kevadprognoosi hinnangul **taastub majandus Euroopa Liidus tänu ülemaailmse nõudluse kasvule ja finantssektori arengule**. Samas toimub majanduse taastumine aeglaselt. Käesolevaks aastaks prognoositakse 1% ja järgmiseks aastaks 1,5% SKP kasvu. Erinevused ELi liikmesriikide vahel hakkavad suurenema, mis näitab ilmekalt, et erinevatel riikidel on erinevad majandusprobleemid. Euroopa Komisjoni kevadprognoosi hinnangul suureneb ELi keskmine valitsuse eelarvepuudujääk 2009. aasta tasemelt 6,8% SKPst 2010. aastaks 7,25%le SKPst.

„EL-2020“

Teises kvartalis jätkati Lissaboni jätkustrateegia „EL-2020“ ettevalmistamisega. Strateegia näeb ette võimalusi, kuidas suunata ELi majanduskasvu uutele alustele, kuid selleks tuleb esmalt selgitada välja kasvu takistavad tegurid. Strateegia algsed eesmärgid puudutasid nelja peamist valdkonda: **tööhõive** tõstmine erinevates demograafilistes gruppides; **teadus- ja arendustegevuse** tingimuste paranda-

mine ning investeeringute suurendamine; kasvuhoonegaaside vähendamine **kliimavaldkonnas** ning taastuvate energiaallikate osakaalu ja energiatõhususe suurendamine **energiavaldkonnas**, ning elanikkonna üldise haridustaseme tõstmine hariduses. Hiljem lisandus viienda teemana **sotsiaalküsimused**, eelkõige sotsiaalse kaasatuse suurendamine ning vaesuse vähendamine.

Eesti puhul tõi Euroopa Komisjon **majanduskasvu takistavate kitsaskohtade ja tähelepanu nõudvate asjaoludena** välja vajaduse vältida majanduse ja finantstasakaalustamatuse (taas-)teket. Muu hulgas peab Eesti jälgima laenumahu kasvu, parandama konkurentsivõimet ja tõstma tootlikkust, vältima struktuurse tööpuuduse teket ning tagama inimeste oskuste vastavus turu vajadustele. Samuti tuleb pöörata tähelepanu investeeringute madalale tasemele ja parandada transpordinfrastruktuuri ning seada teadus- ja arendustegevuse investeeringute eesmärgiks majanduse mitmekesistamine ning suurema lisaväärtuse loomine.

Finantssektor

Euroopa Liidu finantsturgude ja finantssektori arengut kujundas teises kvartalis suuresti **Kreeka eelarvekriis** ja sellega seoses **Euroopa pankade võime tulla toime riskistsenaariumide realiseerudes**. Keeruliste läbirääkimiste tulemusel sündis 9. mai Euroopa Liidu majandus- ja rahandusministrite nõukogu (ECOFIN) erakorralisel kohtumisel 750 miljardi euroni ulatuv ELi ja IMFi ühine toetusfond, mis on mõeldud valitsuse võlakooormusega raskustesse sattunud euroala riikide abistamiseks. Lisaks otsustas olukorra stabiliseerimiseks sekkuda **Euroopa Keskpank**, kes alustas raskustesse sattunud riikide võlakirjade ostmist väärtpaberiturgudelt.

Euroala struktuursed probleemid mõjutavad nii ühisraha piirkonna majanduskasvu väljavaateid kui ka usaldust riikide rahanduse ja finantssektorite vastu. Euroopa pangandussektori läbipaistvuse suurendamiseks avaldati 23. juulil Euroopa Pangandusjärelevalve Komitee (CEBS) juhtimisel läbi viidud Euroopa 91 panga **tugevusanalüüsid**.¹

Teises kvartalis jätkus Euroopa Liidus arutelu **finantssektori maksustamise** üle. Juuniku Euroopa Ülemkogu leppis põhimõtteliselt kokku pangandusmaksu kehtestamises kogu Euroopa Liidus. See, millisel kujul maks või lõiv kehtestatakse, on veel välja töötamata.

Endiselt aktuaalne oli ka ELi **finantssektori järelevalve süsteemi reform**, mille üle jätkusid läbirääkimised liikmesriikide ja Euroopa Parlamendi vahel. Eesmärk on järelevalvereformiks vajalikud õigusaktid kinnitada sügisel, et uued ELi järelevalveasutused saaksid tegevust alustada 2011. aastal. Mitmete teiste teravate probleemide esile kerkides jäid üleeuroopaliste finantskriiside lahendamise küsimused II kvartalis pigem tagaplaanile.

Teises kvartalis toimusid veel komisjoni ja liikmesriikide kolmepoolsed läbirääkimised Euroopa Parlamendiga kapitalinõuete direktiivi muudatuste (CRD-III) lõpliku kinnitamise üle. Kapitalinõuete direktiivi ametlikud muudatusettepanekud (CRD-IV) esitatakse liikmesriikidele detsembris.

¹ Vt lähemalt CEBSi kodulehelt <http://c-eps.org/EuWideStressTesting.aspx>.